

15/2/2010

נושאונט מס' 13

דבר העורך

שלום לכם,

בגיליונות האחרונים הנהגנו סדרת מאמרים בנושא המחקר הבולאי. חשבנו שאספנים מציגים ושופטים שונים רואים את נושא המחקר באופן שונה, והתגובות שקיבלנו אישרו את ההנחה המוקדמת שלנו. בגיליון הפעם תמצאו מאמר תגובה של **רון ברגר** למאמרו של **לורנס פישר**, שעסק במחקר הבולאי שלו. אנו מקווים כי הדיון שיתפתח בעקבות התגובה יהיה לגופו של נושא, ולא לגופו של אדם. רק כך נוכל להתקדם כולנו כאספנים וכמציגים.

התימאטיקה הישראלית זכתה לאחרונה להכרה בינלאומית נוספת, כאשר שלוש תצוגות כחול לבן התקבלו לאגף התימאטי בתערוכה לונדון 2010 – התערוכה היוקרתית ביותר בעולם הבולאות. **ד"ר יהושע מגר** יציג את תולדות עבודת האדמה, **יוסי חרש** את נושא המינרלים, ואילו **מנחם לדור** יציג לראשונה את הגירסא החדשה של התצוגה שלו תחת השם "עידן המידע". ראוי לציין כי רק התערוכה בלונדון תכלול רק 41 תצוגות תימאטיות, מהן 7 מהמדינה המארחת. שאר התצוגות הן משבדיה (4), **ישראל**, צרפת ודרום קוריאה (3 כל אחת) איטליה, אוסטריה ופולין (2 תצוגות) ועוד 15 מדינות שלחו תצוגה בודדת. מיקומנו בטבלה זו מדבר בעד עצמו, וזוהי תעודת כבוד לתימאטיקה הישראלית בכלל ולאיל"ת בפרט.

ב-21 בינואר קיימנו מפגש נוסף, ובו עלה לדיון נושא התכנית בתצוגה תימאטית. מנחם לדור הציג מספר תכניות מתערוכת ישראל 2008, והצביע על הליקויים שבהם. תכנית טובה (ופיתוח נכון הנגזר ממנה) היא הבסיס לתצוגה טובה. חשוב לציין כי בסעיפים אלו הניקוד אינו קשור בהוצאה כספית אלא במחשבה מעמיקה, ומכאן שיש לתת דגש על נושא זה. גם המפגש הבא יוקדש לנושא התכנית, ואנחנו ממליצים לכל החברים (ובפרט לאלה המתכננים להציג בעתיד את האוסף שלהם) לבוא.

בברכה,
יורם ואריק

מחקר בולאי והצגתו רון ברגר

הצטערתי מאד למקרא המאמר "מחקר בולאי? מה זה?" של ידידי **לורנס פיישר** ב"נושאונט" מספר 11. אני חושש שלורנס הוטעה על ידי מציגים תימאטים ותיקים ומנוסים ממנו, והוא מאמין שהשלים מחקר בולאי טוב. דעתי שונה, וכדי להעמיד דברים על דיוקם החלטתי לכתוב מאמר זה. תחילה אעסוק בשאלה מהו מחקר בולאי ראוי, ורק אחר כך אגע במחקר של לורנס פיישר. עלי להדגיש, כי המאמר אינו מכוון, חלילה, לפגוע בלורנס, אלא משתמש בדוגמא שלו כדי לחדד מספר נקודות.

בתקנות ה-F.I.P. לשיפוט של תצוגות תימאטיות מופיעים מספר קטעים המתייחסים למחקר בולאי, כמו בפסקה 3.2.3, העוסקת במקוריות:

"התצוגה אמורה להראות את עבודתו האישית של המציג ... הדבר דורש מאמץ אישי בדרכים של לימוד, מחקר ודמיון יוצר ואינו יכול להיות תוצאה של העתקה מוכנית של עבודות קיימות".

יש לשים לב שהתקנות מייחסות חשיבות לכך שהמחקר יהיה מחקר אישי של המציג ושיתרום ידע חדש על הנושא הנחקר. הצגת פריטים המוכרים לעולם הבולאות מבלי להאיר אספקטים חדשים בנוגע אליהם אינה יכולה להיחשב כמחקר מקורי. בתת-פרק 3.3 ("התאמת החומר הבולאי") מופיעה קטע ארוך לגבי "מחקרים בולאים":

"פריטים ומסמכים דואריים מכילים מספר תשניות בולאיות. אם חומר זה הוא בעל חשיבות בולאית ותימאטית, אזי מחקר בולאי מתומצת ומאוזן הינו מומלץ, כך שהחומר הזה יוצג כראוי לו.

מחקר בולאי מבוסס באורח שיטתי על הקריטריונים של הבולאות המסורתית (למשל התפתחות הפריט ושינויים שחלו בו), תולדות הדואר (למשל צורות השימוש, נתיבי הדואר, הטיפול בפריטי הדואר, חותמות) או כל מחלקה אחרת של הבולאות. מחקר בולאי יכול לנצל מקורות קיימים לצורך מחקר אישי נוסף. בכדי להבטיח את האיזון של התצוגה, המטרה של מחקרים אלה איננה השלמות, אלא הנוכחות של הפריטים הבולאים הייחודיים החשובים ביותר. היקף המחקרים צריך להיות במידה התואמת את דרגת ההתמחות של התצוגה.

מחקרים בולאיים, כאשר הם נכללים, צריכים להתמזג עם הפיתוח התימאטי מבלי להשפיע על הזרימה של בניית התצוגה. הטקסט התימאטי צריך להימשך במקביל למחקר, כך שלא תהיה הפסקה שמפריעה לשטף הפיתוח".

קטע זה חשוב במיוחד ויש להבין את האמור בו. הפסקה הראשונה מדגישה שיש להציג מחקרים בולאים אך ורק על חומר בולאי שהינו חשוב דיו (מוקדם, נדיר, קשה להשגה) בכדי להצדיק את העובדה שמוקדש לו נפח תצוגה נוסף. הצגה של תשניות (כגון הבדלי שינון, סימני זרחן, וכו') בבולים מודרניים אינה מחקר בולאי, ועלולה לעלות למציג בניקוד, משום שהוא שובר את שטף התצוגה ומקדיש שטח רב לחומר חסר חשיבות בולאית.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

הפסקה הבאה קובעת, שבמחקר בולאי מוחדר לתוך התצוגה התימאטי אלמנט המגיע מתחומי בולאות אחרים, כמו בולאות מסורתית או תולדות הדואר. כדי למנוע בזבז שטחי תצוגה נקבע במפורש שבמחקר בולאי אין דרישה לשלמות. אין שום ערך להצגה של כל תשניות ההנפקה של הבול. במחקר בולאי ניתן להסתפק במעט פריטים חשובים, נדירים או מעניינים. הפסקה מסתיימת בהבחנה חשובה עבור מציגים מתחילים: בפעם הראשונה בה אוסף מוצג אין מקום למחקר בולאי הכולל חומר בולאי בעל חשיבות וערך יוצאי דופן. כמובן שגם המסקנה ההפוכה נכונה – בתצוגה ברמה הבינלאומית אין מקום ל"מחקר" בולאי שכולו תשניות הדפסה של בול מודרני המופיעות בקטלוגים מסחריים.

במסגרת מחקר בולאי מותר, ואף רצוי, להתבסס על ידע בנוגע לתהליך היצירה של פריט בולאי חשוב כדי להאיר את התפתחות האספקט התימאטי המעניין את המציג. כך, למשל, ניתן להציג בול ניסיון (essay) של הבול בעיצוב שלא התקבל, על מנת להראות כיצד העיצוב השתנה ביחס לאספקט זה. לעומת זאת בול ניסיון השונה מהעיצוב הסופי רק בפרט טכני כמו הערך הנקוב אינו מוסיף לפיתוח התימאטי ולכן כדאי להימנע מהצגה שלו (אלא אם כן הוא נדיר במיוחד). פריטים נדירים או חשובים המראים את ההתפתחות של האלמנט התימאטי המעניין את המציג עדיפים כמחקר בולאי על פני התמקדות רק באספקטים ה"מסורתיים" של ההכנה לדפוס של הבול.

במסגרת הפרק בתקנות העוסק בשיפוט התצוגות, בפסקה 4.2.2, נאמר ביחס לשיפוט של מחקר בולאי:

"ידע בולאי, לימוד ומחקר אישיים יוערכו בהתחשב ב: (...)
נוכחות של מחקרים בולאיים ושימוש כישרוני בהקשר שלהם בחומר בולאי חשוב. לימוד ומחקר בולאיים אישיים מופגנים על ידי הנוכחות של חומר אשר
- עוד לא נחקר עבור הנושא הזה, או שבהקשר שלו נעשה מחקר מועט מאד.
- מתייחס לתחום בלתי רגיל של אספנות.
מחקרים בולאיים שמציגים ניתוח בולאי מעמיק שהינו נכון ומתועד היטב,
ושאינם רק תירוץ להצגה של מצבור של פריטים ללא כל בסיס בולאי רציני".

בהקשר זה חשוב לשים לב, שמעבר להנחיות לגבי בנייה נכונה של מחקר בולאי המופיעות בפרק 3, התקנות מדגישות לצורך הענקת הניקוד ארבע נקודות מרכזיות:

1. מדובר במחקר ולימוד של המציג - לא חזרה על רעיונות ומחקרים דומים של אחרים. בהקשר זה העניין הוא בהצגת הידע וההבנה שהמציג רכש בנושא האיסוף ושאפשרו לו למצוא זוויות התבוננות חדשות, מקוריות ו/או מפתיעות על הנושא.

2. מדובר בחידושים שהמציג הכניס אל תוך נושא האיסוף מעבר לתצוגות קודמות באותו נושא (או בנושאים קרובים). על המציג לגלות חדשנות ומקוריות בצורת ההסתכלות שלו על הנושא ועל החומר הבולאי הנדיר או החשוב שניתן לקשר אליו.

3. המחקר חייב להיות מדויק ומבוסס כיאות.

4. גם אם הצטברו אצל אספן פריטים נדירים ויקרים הקשורים לנושא התצוגה - אין בכך להצדיק "מריחה" שלהם על פני דפי תצוגה רבים. מחקר פירושו (בדרך כלל) הצגת

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

מספר פריטים כמעט זהים מבחינה תימאטית, ועל האספן להצדיק את נפח התצוגה הגדול לו הם זכו. ההצדקה צריכה לבוא באמצעות טקסט תימאטי המאפשר את התפתחות הסיפור של התצוגה.

במלים אחרות, המחקר צריך להתמקד בפריטים חשובים, שהם גם בעלי חשיבות תימאטית מספקת במסגרת נושא התצוגה, כך שניתן לבנות סביבם סיפור משני. זאת ועוד – הקשר לנושא התצוגה צריך להיות מקורי וחדשני, ולא די בכך שנושא התצוגה הכללי מופיע בעיצובו של הפריט. יש צורך למצוא קשר תימאטי לא טריוויאלי בין הפריט לנקודה הספציפית בפיתוח בה המחקר משולב.

דרישות אלה במלואן מתייחסות רק לתצוגות הבכירות באגף התימאטי. עבור תצוגות הנמצאות בדרכן אל הפסגה רמת ההקפדה על כל אבחנות אלה היא נמוכה יותר. אף על פי כן, בכל הנוגע למחקרים בולאים רצוי להתמקד מההתחלה בחומר איכותי, נדיר וחשוב, ובבנייה של דרך התייחסות מקורית אליו ואל מיקומו בפיתוח התצוגה.

לאחר שראינו מהן הדרישות ממחקר בולאי תימאטי נעבור לדיון פרטני במחקר הבולאי אותו הציג לורנס פישר במאמרו. אתייחס כאן לשלושה צדדים של הערכת הדף זה – ההקשר התימאטי, בחירת הפריטים ולבסוף הדף כ"מחקר בולאי".

ההקשר התימאטי בו לורנס משתמש במחקר הבולאי הזה הוא טריוויאלי למדי: בפרק על מלחמת העצמאות מוקדש מקום לפריצת המצור הערבי שהוטל על ירושלים. מבחינה תימאטית יש כאן בעיה מסוימת, משום שבבול נראית העיר העתיקה, שבעת הופעת הבול לא הייתה בתחומי המדינה. אני חושש שלורנס לא יקבל ניקוד עבור מקוריות או ידע תימאטי עבור מחקר בולאי זה. הדבר מצער, משום ששניים מהפריטים בדף (הדפסת הניסיון של הגלופה הלא סופית והמעטפה) הם ברמת נדירות וחשיבות טובים בהחלט.

האם ניתן להציג את שני הפריטים הללו במסגרת מחקר בולאי מקורי, חדשני ומפתיע מבחינה תימאטית? התשובה, לדעתי, חיובית, אם כי לא בתצוגה של לורנס. למשל, באוסף החתולים הגדולים שלי אני מקדיש תת פרק לנזק הסביבתי שהאדם גרם. במהלך המאה התשע-עשרה כרתו השלטונות העות'מאניים את מרבית היערות בארץ, ורק חורשות קטנות סביב קברי שייח'ים "מקודשים" ניצלו מגרזני הכורתים. דוגמא לחורשה עתיקה ששרדה בזכות קבר שייח' היא חורשת המסרק ביער ירושלים. עקב כריתת היערות נחשפה הקרקע ולא נשארו מקומות מחבוא ומחייה לחיות שאכלסו את

בול ניסיון (essay) של "הדרך לירושלים", מאוספו של לורנס פישר

חורשת המסרק

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

ארץ ישראל עוד מימי התנ"ך. האריות האחרונים בארץ ישראל ניצודו כבר בימי הצלבנים, אבל בגבעות יהודה חיו דובים סוריים ונמרים עד לאמצע המאה התשע-עשרה, ובספר המדבר בהרי ירושלים חיו ברדלסים כמעט עד סוף המאה.

הרי יהודה נשארו חשופים וסלעיים כמאה שנים, עד להקמת מדינת ישראל, ואכן הם נראים כך בבול "הדרך לירושלים". בעשור הראשון לקיום המדינה נערכו עבודות ייעור מאסיביות (זוכרים את "סלאח שבת"י?), ובעקבותיהן זכו הרי יהודה לכסות ירוקה. בול ישראלי משנת 1954 כבר מראה את "שער הגיא בדרך לבירה" כשעל הגבעות סביבו צומחים עצים צעירים. אמנם קיימים שניים או שלושה בולים נוספים המראים את גבעות יהודה בשיממון, אבל הבול משנת 1949 שלורנס משתמש בו הוא ללא ספק הטוב והחשוב שבהם, והוא חשוב די הצורך לבנות סביבו מיני מחקר בולאי שכזה.

ביחס לבחירת הפריטים והרלוונטיות שלהם להקשר התימאטי יש לציין שדף התצוגה של לורנס כולל שני קטעים של טקסט תימאטי. הקטע הראשון עוסק בהסרת המצור מעל ירושלים, והשני (מעל המעטפה) עוסק בהקמת "דרך בורמה". ברור, שהפריטים בחצי הדף העליון קשורים לטקסט העוסק בהסרת המצור, אבל המעטפה אינה מקיימת תנאי זה. "דרך בורמה" - מכביש שער הגיא לבית שמש ועד למרגלות בית מח'סיר - אינה מופיעה בבול, המציג את העליות לירושלים אחרי מחלף חמד. יתר על כן, בהקשר הספציפי של פריצת הדרך לירושלים, עדיפה מבחינה תימאטית מעטפה עם בול זה, מהשנים 1949 - 1950, שנשלחה מהשפלה לירושלים ועלתה לירושלים באמצעות דרך בורמה. המעטפה המוצגת בדף, שנשלחה מתל-אביב לארצות הברית, רלוונטית פחות לפיתוח התימאטי המופיע בדף.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

עתה נשאר לנו רק להעריך את המחקר שלורנס מציג לכאורה בדף. לורנס מציין שהבול הוא בניקבוב $11\frac{1}{2}$, אולם מאחר ולא ידועות תשניות ניקבוב של בול זה, אין שום טעם בציון גודל השינון – מי שצריך לגלות זאת יכול לפתוח קטלוג. לגבי שיטת ההדפסה הניסוח הוא מעט מסורבל, ודי לציין "הודפס בפוטוליתוגרפיה". בפסקה מתחת לצמדת הגלופה לורנס התבלבל (באמצע השורה השנייה) והחליף את המלה "בולים", שהייתה צריכה להופיע שם, במלה "גיליונות", ואני ממליץ לו לתקן שגיאה זו.

צמדת הגלופה מאפשרת ללורנס להפגין ידע באשר למבנה גיליונות הדפוס, אך היא אינה פריט ראוי במסגרת מחקר בולאי. המחקר אמור להציג חומר נדיר וחשוב, והצמדה אינה עומדת במבחן זה. בנוסף, היא גם לא תורמת לדף שום דבר משמעותי. מבחינה תימאטית רצוי למלא את השטח הריק שיווצר בדף עם הסרת צמדת הגלופה בפריט המתייחס לחלקים השונים של פריצת הדרך לירושלים, כמו "דרך בורמה" (שהטקסט התימאטי של לורנס מתייחס אליה) ו/או כיבוש הקסטל. זה לא יפגע במחקר הבולאי ויחזק את האלמנט התימאטי בדף.

צינתי כבר את הבעיה בעניין המעטפה. שלכשעצמה היא פריט טוב ומכובד אבל במסגרת ההקשר התימאטי של הדף רצוי להחליפה במכתב שנשלח בשנה / שנתיים אחרי הופעת הבול אל או מירושלים. למרות הקושי שבדבר, לדעתי גם רצוי לנסות למצוא מעטפה שהבול הזה מופיע עליה עם שובל מלא או חלקי, ובלבד שיהיה ברור שלא מדובר במעטפה פילאטלית אלא במשלוח דוארי אמיתי.

לסיכום, לדעתי המחקר הבולאי של לורנס אינו מממש את ההבטחה הגלומה בו. אכן מדובר בבול חשוב די הצורך ולפחות שלושה מהפריטים הם טובים ויפים, אבל התוצאה הסופית מאכזבת למדי. מעבר לכך במחקר אין שום אלמנט מקורי או חדשני, שום דבר שלורנס עצמו חקר וגילה, שום ידע שלורנס עצמו הוסיף לעולם הבולאות. רכישה של כמה פריטים אצל סוחר מומחה איננה מחקר, ועל כן לורנס אינו עומד בתנאי המופיע במשפט האחרון שתורגם לעיל מתוך תקנות השיפוט.

רון ברגר אוסף ומציג את נושא החתוליים הגדולים. נושאי איסוף אחרים שלו הם יונקים פרה-היסטוריים, האדם הקדמון, בעלי חיים מבויתים ובתי מלוכה אירופיים. תגובות יש להעביר למערכת בכתובת noson.ed@gmail.com.

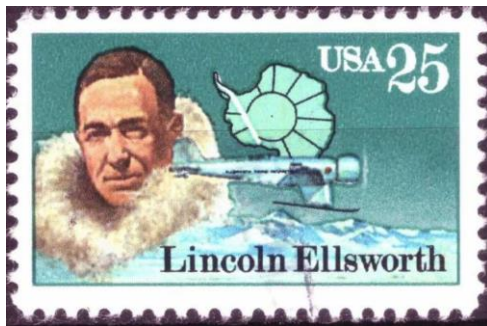

נאוטילוס: מרכיכה לצוללת גרעינית – חלק שני גדעון רענן

צוללות בשם נאוטילוס בצי האמריקאי

צוללת הצי הראשונה אשר נקראה "נאוטילוס" נבנתה על ידי Electric Boat Co. עבור צי ארצות הברית והושקה בשנת 1911. מאוחר יותר הוסב שמה ל- H-2 בסך הכל נבנו 3 יחידות כמותה עבור הצי האמריקאי. 18 יחידות נוספות נבנו עבור הצי הרוסי, אך רק 11 מתוכן נמסרו. עם פרוץ מהפכת אוקטובר ב-1917 נרכשו השאר על ידי הצי האמריקאי. ה- H-2 סיימה את שירותה הפעיל בצי האמריקאי באוקטובר 1922 והושמה בשימור עד דצמבר 1930 מועד בו נמחקה מרשימות הצי. הצוללות מדגם H נחשבו למודל מוצלח מאוד, השתתפו באופן פעיל בקרבות מלחמת העולם ה-I ואף רשמו לזכותן הטבעות של אוניות האויב. מספר מועט של צוללות מדגם זה אף נטל חלק בקרבות מלחמת העולם ה-II.

"נאוטילוס" והמשלחת הגיאוגרפית לקוטב הצפוני

לינקולן אלסוורת'י

בשנת 1918 נבנתה הצוללת USS O-12 אחת מתוך 16 צוללות שהוזמנו על ידי הצי האמריקאי במסגרת דגם זה. שבע מתוכן נטלו חלק פעיל במלחמת העולם ה-II והוצאו משרות מייד לאחריה. את מרבית שנותיה בצי עשתה באזור תעלת פנמה וסיימה את שירותה הפעיל ביוני 1924, הוכנסה לשימור במספנות הצי בפילדלפיה עד יולי 1930 מועד בו נמחקה מרישומי הצי.

סר יוברט ווילקינס

עם מחיקתה של ה- O-12 מרשימות הצי היא הוכרה למשך 5 שנים בעלות סמלית של דולר אחד לשנה למשלחתם של **לינקולן אלסוורת'י** ו**סר יוברט ווילקינס**, חוקר וגיאוגרף אוסטרלי אשר אירגן משלחת לקוטב הצפוני. במרץ 1931 הוסב שמה ל"נאוטילוס", על שמה של הצוללת מתוך סיפרו של ז'ול וורן, הצוללת עברה הסבות במספנות הצי בברוקלין והותקנו בה מספר אמצעים אשר התאימו אותה טוב יותר למשימתה החדשה. תוכנית המשלחת הייתה לחצות את האטלנטי לפלימות' שבאנגליה, משם להפליג לאורך חופי הים הצפוני לשפיצברגן שבנורבגיה ולסיים במפגש דרמטי עם צפלין בקוטב הצפוני.

בשלהי שנת 1931 עם צוות אשר מנה עשרים איש על סיפונה ובפיקודו של קפטן **סלואן דנהאור** יצאה הנאוטילוס למסעה, אך נקלעה לסערה במהלך חציית האוקיינוס. שני מנועיה יצאו מפעולה, היא חולצה ונגררה לאנגליה על ידי משחתת הצי האמריקאי. לאחר תיקונים בבריטניה, המשיכה הנאוטילוס בדרכה כמתוכנן צפונה לנורבגיה אל נמל המוצא

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

של המשלחת אך שוב נקלעה לסערה וניזוקה. ווילקינס, שהיה נתון ללחץ מצד מממני המשלחת, הקצה רק יום אחד לתיקונים וב-11 באוגוסט יצאה המשלחת לכיוון הקוטב - מועד מאוחר מאוד להוצאת משלחת אל הקוטב הצפוני.

הנאוטילוס לא הייתה מותאמת טכנית לביצוע משימתה. גופה לא היה עמיד מספיק בסערות הים הצפוני וזוהו בו חדירות מים, הצוות סבל מקור עקב חוסר בהתקנת אמצעי חימום, מי השתיה קפאו ובנוסף נפגעו הגאי העומק אשר הגבילו את הצוללת ביכולתה לתמרן בצלילה. למרות זאת הצוללת הגיעה לקו הרוחב 82 צפון - צפונית יותר מכל כלי שיט אחר עד לאותה עת. היא ביצעה צלילה מסוכנת אל מתחת למעטה הקרח - ראשונה אי פעם בהיסטוריה - וביצעה חלק מניסוייה המדעיים.

מכתב אשר נשלח אל יוברט ווילקינס על סיפון ה"נאוטילוס" בברגן שבנורבגיה. מעטפה רישמית של המשלחת עם איור הצוללת.

עקב היפגעותם של אנטנות הקשר שעל סיפונה הצוללת נחשבה אבודה במשך ימים ארוכים והחלה להתארגן משלחת לחיפוש והצלה. הצוללת שבה לשפיצברגן ב-20 בספטמבר 1931 כשכל אנשי צוותה שלמים ובריאים.

מסעה האמיץ של המשלחת אל מתחת לקוטב לא צלח. המשלחת התקרבה לכדי 725 קילומטר מהקוטב ושבה לנורבגיה. מימון המשלחת הופסק והצוללת הוחזרה לרשות הצי והוטבעה בנורבגיה בפירוד סמוך לברגן בנובמבר 1931. ב-1959 צוללת הצי האמריקאית USS Skate הייתה הצוללת השנייה אשר הגיעה אל הקוטב הצפוני. היא פרצה לראשונה את מעטה הקרח אל פני השטח, וכמחווה ליוברט ווילקינס ערך צוותה טכס אזכרה ופיזר את אפרו במקום.

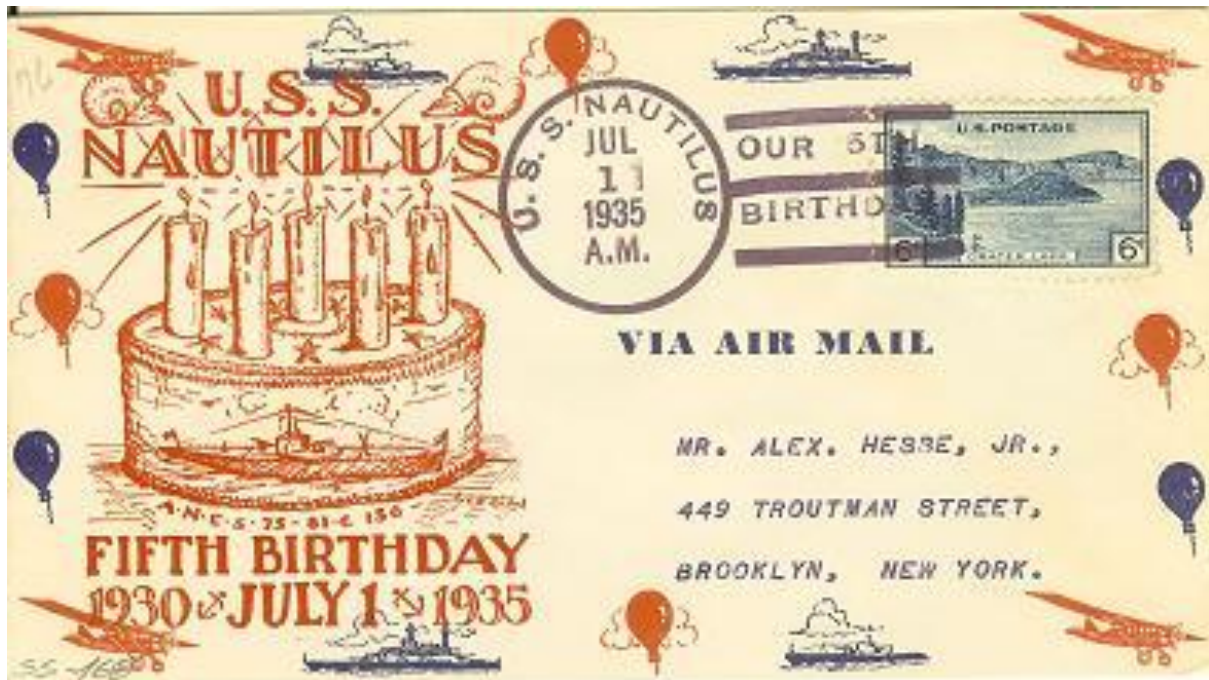

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

צוללת הצי השניה הנקראת נאוטילוס

ה"נאוטילוס" השנייה בצי האמריקאי השתייכה למשפחת צוללות ה-V, אשר נבנו בין שתי מלחמות העולם. צוללת זו מדגם "נרוול" הושקה ב-1930 והייתה מהגדולות (דחי בצלילה של 3,900 טון) שנבנו עבור הצי האמריקאי טרום העידן הגרעיני. הצוללת אופיינה בזוג תותחים בקוטר של 6 אינץ', החריג בגודלו היחסי לצוללת. ה"נרוול" לא נחשב לדגם צוללות מוצלח במיוחד. בשל מימדיה הגדולים היא הייתה איטית וקשה לתמרון בצלילה. המעבר מהפלגה על השטח לצלילה ערך זמן רב מן הרצוי ויכולותיה לחמוק מגילוי על ידי האויב על פני השטח ובצלילה היו מוגבלות.

הנאוטילוס השתתפה באופן פעיל ביותר בקרבות מלחמת העולם ה-II, וביצעה במהלכה 16 סיורים מבצעיים. את עיקר שירותה עשתה במרכז האוקיינוס השקט. במהלך סיורה הראשון טיבעה הנאוטילוס נושאת מטוסים יפנית במהלך קרב מידוויי ובהמשך המלחמה טיבעה עוד שבעה כלי שיט. הנאוטילוס נמחקה מרשימות הצי וסיימה את שירותה כצוללת מבצעית ביוני 1945. במהלך 1946 פורקה לגרוטאות.

מעטפת קשוחה עם חותמת לציון יום השנה החמישי להשקתה של הצוללת USS Nautilus.

הצוללת הגרעינית הראשונה

השם נאוטילוס לא נשאר מובטל למשך זמן ארוך: בדצמבר 1951 הכריז משרד הצי האמריקאי כי שמה של הצוללת הגרעינית הראשונה יהיה "נאוטילוס". ב-14 ביוני 1952 החלה בנייתה והיא הושקה ב-21 בינואר 1954.

האמריקאים היו הראשונים לפתח כור גרעיני קטן המותאם לכלי שיט. הכור הותקן, כאמור, ב"נאוטילוס" אשר תכלית בנייתה הייתה בחינת ישימותו הטכנולוגית של כור גרעיני כמקור אנרגיה להנעת צוללת. כמנהל הפרויקט מונה מהנדס חשמל כריזמטי ואקסנטרי בשם **היימן ג. ריקובר**. כשנה לאחר השקתה ב-17 בינואר 1955 יצאה

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

50 למשלחתו של פירי לקוטב הצפוני.
בתחתית הבול נראית ה"נאוטילוס" מתחת לקוטב.

ה"נאוטילוס" להפלגתה הראשונה ודיווחה "Underway on nuclear power".
במהלך שנותיה הראשונות שברה
ה"נאוטילוס" שיאים רבים, כגון שיא
השהייה הממושכת מתחת לפני המים.
ב-3.8.1958 היתה "נאוטילוס" הראשונה
לחצות בצלילה את הקוטב הצפוני. בשנת
1959 הנפיק הדואר האמריקאי בול לציון
יובל להגעתו לקוטב של רוברט פירי. בבול
נראית משלחתו של פרי וה"נאוטילוס".

למרות שנועדה לשמש כהדגמה בלבד של היכולת הטכנולוגית, הנאוטילוס שירתה
כזוללת מבצעית לכל דבר בצי האמריקאי במשך 25 שנים עד שנת 1980. כיום היא
מוכרזת כאתר מורשת לאומי ומוצגת במוזיאון הצי בקונטיקט.

סיכום

ה"נאוטילוס" הראשונה הייתה זו של רוברט פולטון. על שמה נקראה הנאוטילוס של ז'ול
ורן, אשר כיכבה בשני ספרים - 20,000 מיל מתחת לפני הים ובאי התעלומות. ספריו
של ורן הפכו את השם לפופולארי מאוד. בצי האמריקאי נשאו שישה כלי שייט שונים את
השם המחייב, כאשר הצוללות שמתוכן נסקרו במאמר.

במהלך השנים ניתן השם "נאוטילוס" ל-10 כלי
שייט בצי הבריטי, מהם צוללת אחת. בצי הספרדי
שירתה אונית מפרש בעלת שלושה תרנים בשם
נאוטילוס בשלהי המאה ה-19. קורבטה זו תחת
פיקודו של **פרננדו וילמיל** הקיפה את העולם ב-
1892. בצרפת השם "נאוטיל" ניתן לצוללת מחקר
מאוישת שהופעלה על ידי המכון הצרפתי לחקר
ימים ואוקיאנוסים. והכל מתחיל מרכיכה וקונכייה
בגודל של עשרים סנטימטר.

גדעון רענן אוסף נושאים רבים הקשורים לים, עם דגש על צוללות.
לתגובות: raanan18@zahav.net.il

[illegible]

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

חברי איל"ת עשויים לרצות להעלות את האוסף שלהם לרשת. אשמח לעזור למעוניינים בעצות טכניות ומעשיות.
תגובות ניתן לשלוח למשה אהלי בדוא"ל mosheaaaaa.oholy@gmail.com (יש להוריד את רצף אותיות ה-a אחרי המילה moshe. יש הרבה תוכניות זדוניות הרצות ברשת ומחפשות כתובות דואר אלקטרוני כדי למלא אותם בזבל ואף חמור מכך – כך שלא כדאי לציין כתובת כפי שהיא באתר כלשהוא).